

Team Milieu, Klimaat en Wonen

contactpersoon | Samuel Helsen
telefoon | 015 46 14 20
mail | milieu@heist-op-den-berg.be
adres | Leopoldlei 40
2220 Heist-op-den-Berg
België

Kabinet Jo Brouns
Koning Albert II laan 7
1210 Sint-Joost-ten-Node
België

Heist-op-den-Berg
10/04/2025

Oproep tot duidelijkheid inzake ondersteunende maatregelen voor lokale besturen en brandweezerzones voor de sanering van PFAS-vervulde sites

Gedachte heer Brouns,
Beste minister,

Net als in vele andere Vlaamse steden en gemeenten wordt ook onze gemeente, Heist-op-den-Berg, getroffen door PFAS-vervuiling. In 2021 werd een onderzoek opgestart naar potentieel vervulde sites met PFAS, met in eerste instantie focus op sites waar de brandweer in het verleden brandblus oefeningen hield met PFAS-houdend blusschuim of sites waar grote industriële branden plaatsvonden die geblust werden met PFAS-houdend schuim. In onze gemeente werden enkele van zo'n sites geïdentificeerd, waarna OVAM de opdracht gaf een oriënterend bodemonderzoek (OBO) of verkennend bodemonderzoek (VBO) te laten uitvoeren op de betreffende sites.

Eén van de belangrijkste sites waar een omvangrijke PFAS-vervuiling werd vastgesteld, is de site van onze brandweerkazerne, te Broekstraat 46A (OVAM-dossiënummer 96875). Nadat de resultaten van het VBO hierover bekend waren in 2022, gaf OVAM meteen de opdracht voor het opmaken van een beschrijvend bodemonderzoek (BBO). Hiervan hebben we recent de resultaten kunnen inkijken.

Op 19 maart 2025 gaf het lokaal bestuur een toelichting over de resultaten van het BBO brandweerkazerne Broekstraat aan de betrokken buurtbewoners. Zij leven momenteel in grote onzekerheid en stellen zich terecht heel wat vragen over hun toekomst op deze plek. Sommige vragen hebben we als lokaal bestuur tijdens de vergadering kunnen ondervangen, maar er blijven nog heel wat openstaande vragen en bezorgdheden onbeantwoord waarvoor we ons via dit schrijven graag rechtstreeks tot u richten. Want vele vragen hebben betrekking op aspecten die buiten de bevoegdheid vallen van het lokaal bestuur of de brandweezerzone of omvatten financiële vragen waarop we geen antwoord kunnen bieden op korte termijn. In dit licht vonden we het oprecht jammer dat de deskundigen van OVAM niet ingingen op onze vraag om deel te nemen aan de infovergadering. Dit getuigt ons inziens van weinig betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor de problematiek waarmee we als lokaal bestuur/brandweezerzone geconfronteerd worden.

De betrokken buurtbewoners worden van de ene dag op de andere geconfronteerd met een vervuiling op hun perceel die ze niet zelf hebben veroorzaakt, maar dewelke wel een enorme impact heeft op hun verdere toekomst. De vervuiling heeft een financiële impact op de waarde van hun grond, die ze bovendien met een negatief bodemattest niet zomaar kunnen verkopen. Sommige buurtbewoners werden al geconfronteerd met bijkomende kosten voor grondverzet of extra studies voor het opstarten van een bemaling. Deze extra kosten vallen, geheel onterecht, allemaal ten laste van de particulier zonder enige vorm van tussenkomst. Daarnaast heerst er momenteel grote onzekerheid in verband met de verdere timing en precieze aanpak van het

bodemsaneringsproject. Welke technieken kunnen er worden toegepast om de gronden te saneren? Welke impact zal het saneringsproject hebben op hun gronden? Zullen deze worden afgegraven en toe hoe diep? Hoe lang zal het saneringstraject duren vooraleer de gronden volledig PFAS-vrij zijn? Hierop kan momenteel nog geen sluitend antwoord gegeven worden. De procedures voor sanering duren bovendien erg lang waardoor de betrokken bewoners wellicht nog lang in onduidelijkheid zullen moeten leven.

Recent verschenen enkele studies in de pers over fyto-remediatie op basis van hennep als saneringstechniek om PFAS uit de grond te halen. Deze lijken veelbelovend. Hierover nam het lokaal bestuur reeds contact op met de betrokken bedrijven, maar die vertelden ons dat OVAM momenteel de recent gehanteerde innovatieve methoden nog niet erkent als officiële saneringstechniek. Hoe lang moeten we hierop nog wachten? Zijn er heden ten dage bestaande saneringstechnieken die zo veelbelovend zijn? Zijn er alternatieven op komst waar we momenteel nog geen weet van hebben? Daarnaast vragen we u ook om meer duidelijkheid te bieden over de best mogelijke saneringstechnieken die heden ten dage toegepast kunnen worden om PFAS-vervuiling aan te pakken. Hierover kregen we vele vragen van buurtbewoners, want uiteindelijk zullen hun tuinen tijdens de saneringsperiode grondig aangepakt worden. Op deze manier blijven ze met vele vragen zitten, waar ook wij als lokaal bestuur momenteel geen passend antwoord op kunnen bieden.

OVAM heeft brandweerzone Rivierenland aangeduid als saneringsplichtige. Intussen zijn er heel wat dossiers lopende waarbij ook andere brandweerzones aansprakelijk gesteld worden voor de historische vervuiling door blus oefeningen of bestrijding van branden met PFAS-houdend schuim. Recent werden ons lokaal bestuur en de brandweerzone (Rivierenland) in gebreke gesteld door Veralu N.V. voor de veroorzaakte historische vervuiling op hun perceel na een industriële brand. Wij zullen zeker niet de enige zijn die daarmee geconfronteerd worden. Er werd immers PFAS-vervuiling vastgesteld op honderden locaties in Vlaanderen! Ook VVSG erkende eerder dit probleem zoals te lezen staat in hun nota van 20 december 2023: *“We vrezen dat meer mensen de brandweer of de gemeente zullen dagvaarden. Noch de brandweer, noch de lokale besturen hebben de middelen om zulke schadevergoedingen te betalen. Voor lokale besturen is het voeren van lange procedures of het betalen van schadevergoedingen niet de oplossing, wel een algehele sanering van de vervuilde terreinen.”*

In de Vlaamse conceptnota ‘Zeer Zorgwekkende Stoffen’ uit 2023 wordt vermeld dat *“de oorzaak van de verontreiniging te wijten is aan het gebruik van producten, voornamelijk blusschuim, die op de Belgisch-federale markt waren toegelaten en werden gebruikt door zgn. onschuldige gebruikers die zich niet bewust waren of konden zijn, van de persistente en milieuschadelijke effecten van die producten, in tegenstelling tot de producenten van PFAS. De aansprakelijkheid van die vermeende onschuldige gebruikers van PFAS is derhalve onbillijk”*. Ook VVSG meldt in haar nota van 2023 dat brandweerzones niet als ‘vervuiler’ aangeduid mogen worden: *“We moeten erkend worden als onschuldige gebruikers. We zijn geen vervuiler als een ander: we moesten die blusschuimen in huis halen (via een aankoopcentrale van de federale overheid), we moesten ermee oefenen en we moesten die bij zware branden effectief inzetten. De brandweer handelde destijds steeds naar bestwil en vermogen op basis van de beschikbare informatie en technologie. Zoals bij alle andere toepassingen waarin PFAS zijn verwerkt destijds was er nog geen “awareness” over de schadelijkheid voor mens en milieu. Daarnaast was het ook zo dat er geen alternatieven waren voor PFAS-houdende blusschuimen. Pas in een latere fase is duidelijk geworden dat de PFAS mogelijke risico’s inhield op vlak van gezondheid en milieu. De brandweer heeft dan ook zeer snel maatregelen genomen om het gebruik van de PFAS te stoppen.”*

Het spreekt dus voor zich dat lokale besturen of brandweerzones niet aansprakelijk gesteld kunnen worden voor de PFAS-vervuiling. Bovendien beschikken lokale besturen noch brandweerzones over voldoende financiële middelen om voor al de vervuilde sites de lopende bodemonderzoeken noch de toekomstige sanering te bekostigen. Daarom vragen we expliciet aan u, als minister van Omgeving, om hierin verantwoordelijkheid te nemen en om een ondersteuningspakket te voorzien op Vlaams niveau voor lokale besturen en brandweerzones dat hierin tegemoet komt.

In dezelfde nota van 2023 stelt VVSG expliciet de vraag aan de Vlaamse Overheid om het PFAS-probleem waarmee lokale besturen en brandweerzones geconfronteerd worden op een structurele manier op te lossen. Men stelt daarin voor om met een fonds/co-financieringsmechanisme te werken waarbij het principe 'de vervuiler betaalt' centraal staat en waarbij de producenten van de PFAS-houdende producten expliciet hun steentje moeten bijdragen. Dit onderschrijven we geheel.

We hebben recent met veel interesse uw beleidsnota gelezen waarin u schrijft dat u effectief werk wil maken van een actieplan PFAS, een verdere concretisering van het 'Beleidsplan Zeer Zorgwekkende Stoffen' en een Vlaams-breed handelingskader PFAS. We lezen daarin ook dat u blijvend wil inzetten op de oprichting van een sectorfonds ter financiering van de schade door en voor de aanpak van PFAS, met prioriteit voor de sites waar PFAS-houdend blusschuim gebruikt werd. Dat er momenteel een fonds bestaat voor de cofinanciering van bodemonderzoeken in het kader van PFAS-verontreiniging door gebruik van PFAS-houdend blusschuim is een positief gegeven, maar we zouden willen vragen dit uit te breiden naar een cofinancieringsfonds voor lokale besturen en/of brandweerzones voor de saneringskosten.

Graag zouden we als lokaal bestuur op korte termijn duidelijkheid krijgen over hoe dit financieringsfonds er precies zal uitzien, wanneer dit uitgerold zal worden en concreet hoe lokale besturen of brandweerzones financieel ondersteund zullen worden voor de aanpak van met PFAS-vervuilde sites. Ook willen we vragen of er expliciet een budget vrijgemaakt kan worden voor tegemoetkoming aan bijkomende kosten waarmee getroffen buurtbewoners geconfronteerd worden.

Tegen wanneer hoopt u het actieplan/handelingskader PFAS rond te krijgen? We zouden u willen vragen om zo snel mogelijk werk te maken van een duidelijk kader en plan van aanpak voor lokale besturen en brandweerzones om ervoor te zorgen dat zijn niet aansprakelijk gesteld kunnen worden voor de PFAS-vervuiling en ook niet financieel moeten opdraaien voor de saneringskosten. Bovendien hopen wij ook dat u verder blijft inzetten op duidelijke informatieverstrekking naar de lokale besturen toe.

In afwachting van uw antwoord, verblijven wij, met de meeste hoogachting,

Hans Welters
Algemeen Directeur

Gisèle Vervoort
Schepen van milieu

Dirk Van Noten
Burgemeester